

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 390/2024-12

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miloša Maďara a sudcov Jany Baricovej (sudkyňa spravodajkyňa) a Rastislava Kaššáka v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], proti postupu Okresného súdu Banská Bystrica v konaní vedenom pod sp. zn. 7T/23/2023 a jeho rozsudku zo 4. októbra 2022, postupu Krajského súdu v Banskej Bystrici v konaní vedenom pod sp. zn. 5To/146/2022 a jeho uzneseníu zo 17. januára 2023 a postupu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v konaní vedenom pod sp. zn. 5 Tdo 49/2023 a jeho uzneseníu zo 14. augusta 2023, ako aj postupu orgánov činných v príslušnom trestnom konaní takto

r o z h o d o l :

1. Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**
2. Žiadosti o ustanovenie právneho zástupcu **n e v y h o v u j e .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) 21. septembra 2023, doplnenou 13. februára 2024, domáha vyslovenia porušenia základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a 2, čl. 47 ods. 1 a 3, čl. 48 ods. 2 a čl. 50 ods. 3 a 4 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práv podľa čl. 6 ods. 1, ods. 3 písm. b), c) a d) a čl. 7 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Banská Bystrica (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 7T/23/2023 a jeho rozsudkom zo 4. októbra 2022, postupom Krajského súdu v Banskej Bystrici (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 5To/146/2022 a jeho uznesením zo 17. januára 2023 a postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 5 Tdo 49/2023 a jeho uznesením zo 14. augusta 2023, ako aj postupom orgánov činných v dotknutom trestnom konaní. Navrhuje napadnuté rozhodnutia zrušiť a vec vrátiť okresnému súdu na ďalšie konanie. Zároveň požaduje, aby ústavný súd v tejto veci

zakázal pokračovať v porušovaní základných práv, prikázal obnoviť stav pred ich porušením a priznal mu primerané finančné zadost'učinenie.

2. Sťažovateľ súčasne požiadal o ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom.

3. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľ bol rozsudkom okresného súdu sp. zn. 7/T/23/2022 zo 4. októbra 2022 uznaný vinným zo spáchania prečinu ublíženia na zdraví podľa § 156 ods. 1 Trestného zákona v súbehu s prečinom výtržníctva podľa § 364 ods. 1 písm. a) Trestného zákona, za ktoré bol odsúdený na úhrnný trest odňatia slobody vo výmere 6 mesiacov s podmieneným odložením jeho výkonu na skúšobnú dobu v trvaní 12 mesiacov. Zároveň bolo sťažovateľovi uložené obmedzenie spočívajúce v zákaze požívania alkoholických nápojov počas skúšobnej doby a bola mu uložená povinnosť nahradiť škodu spôsobenú poškodeným.

4. Krajský súd odvolanie sťažovateľa proti prvostupňovému rozsudku uznesením sp. zn. 5To/146/2022 zo 17. januára 2023 podľa § 319 Trestného poriadku ako nedôvodné zamietol.

5. Rozhodnutie krajského súdu sťažovateľ napadol dovolaním, ktoré najvyšší súd uznesením sp. zn. 5 Tdo 49/2023 zo 14. augusta 2023 odmietol podľa § 382 písm. c) Trestného poriadku.

II.

Argumentácia sťažovateľa

6. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti predovšetkým namieta procesné pochybenia povereného príslušníka [REDAKOVANÉ] (ďalej len „policajt“) vo veciach vedených označenou súčasťou polície pod ČVS: ORP-196/SL-BB-2021 a ČVS: ORP-5/SL-BB-2021, ktorých sa mal dopustiť tým, že po telefonickom predvolaní sťažovateľa ako svedka ku skutku, pre ktorý bol neskôr odsúdený, ho neoboznámil s podaným trestným oznámením k predmetnému incidentu a o jeho právach ako svedka v trestnom konaní ho poučil až po vykonaní výsluchu, pri ktorom nebola prítomná žiadna osoba a rovnako takáto osoba nebola ani pri podpise zápisnice.

7. Postupu policajta sťažovateľ ďalej vytýka, že po skončení vyšetrovania a po preštudovaní vyšetrovacieho spisu 28. mája 2021 (na ktorý úkon bol riadne predvolaný), bol v ten istý deň policajtom vypočúvaný ešte k majetkovým pomerom bez prítomnosti nezúčastnenej osoby a bez predchádzajúceho predvolania a upovedomenia o tomto úkone. Poukázal na skutočnosť, že zápisnica o jeho výsluchu ako obvineného je datovaná 14. mája 2021, avšak výsluch bol reálne vykonaný „13.05.2022“, keď sťažovateľ vypovedal v inej trestnej veci (ČVS: ORP-196/SL-BB-2021) ako poškodený. Policajt pritom zápisnicu „zakryl rukou, aby“ si sťažovateľ „nevšimol dátum“. Navyše, táto zápisnica mu nebola „vydaná na oboznámenie, resp. prípadné doplnenie“. Ako poškodený v označenej inej veci vypovedal aj 28. mája 2021, a to znovu bez predvolania, keď policajt „zneužil“ jeho prítomnosť na preštudovaní vyšetrovacieho spisu vo veci vedenej pod ČVS: ORP-5/SL-BB-2021, z tohto úkonu však ani nevyhotovil zápisnicu.

8. Sťažovateľ tvrdí, že „13.05.2022“ bol nútený policajtom podpísať doručenkú na prázdnej obálke niekoľkokrát, ale jej obsah mu nebol fyzicky vydaný, a teda nemal možnosť vedieť, čo je predmetom obsahu uvedeného doručenia, preto sa „ani nemohol zúčastniť už druhého záverečného preštudovania spisu“.

9. V ďalšom sťažovateľ namieta, že ho policajti vopred neupovedomili o vykonaní výsluchov svedka a svedka poškodeného, pritom poučenie podľa § 213 Trestného poriadku ho nezbavovalo povinnosti riadne upovedomiť sťažovateľa o týchto úkonoch a umožniť mu tak realizovať právo na obhajobu účasťou na takomto vyšetrovacom úkone. Výsluchy svedkov tak neboli vykonané kontradiktórne.

10. Vzhľadom na nedostatky v postupe policajta sťažovateľ podal „Krajskej prokuratúre, Úradu inšpekčnej služby stred“ a okresnému súdu oznámenie o skutočnostiach nasvedčujúcich tomu, že došlo k zneužitiu právomoci verejného činiteľa, avšak toto „bolo vyhodnotené ako nesprávny postup policajta bez podrobnejšieho preskúmania navrhovaných dôkazov a ich vyšetrovacích úkonov“. Podľa názoru sťažovateľa došlo k nedostatočnému prešetreniu jeho oznámenia a nebol v predmetnej veci ani vypočutý. Už len samotné uznesenie o vznesení mu obvinenia „vykazuje konanie policajta s úmyslom, aby nadhodnotil právnu kvalifikáciu skutku v trestnom konaní na vyfabrikovanom skutkovom základe, ktoré odporuje zákonu a to s cieľom zabezpečiť sebe alebo inej osobe neoprávnený prospech, spočívajúci v tom, že si otvoril dokazovanie v trestnom konaní voči obvinenému a stal sa tak neoprávnenou trestne stíhanou osobou a to v prípade aj za pomoci prostriedkov zasahujúcich do práv obvineného garantované ústavou SR“.

11. Porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy sťažovateľ nachádza v tom, že Okresná prokuratúra Banská Bystrica (ďalej len „okresná prokuratúra“) opakovane vydala 6. septembra 2021 pokyn na zistenie jeho majetkových pomerov napriek tomu, že taký pokyn dala už 20. mája 2021 a 28. mája 2021 k tomu vypovedal. Preto opatrenie zo 6. septembra 2021 je podľa jeho názoru potrebné považovať za zbytočné priťahy v konaní podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, keďže zo strany policajta neboli na tento pokyn doplnené žiadne výsluchy. Informácie o majetkových pomeroch sťažovateľa boli súčasťou spisu už 28. mája 2021.

12. Poukazujúc na dĺžku trvania prípravného konania, sťažovateľ spochybnil, že išlo o skrátené vyšetrovanie. Uznesenie o vznesení obvinenia bolo policajtom vydané 31. marca 2021 a obžaloba bola podaná 17. júna 2022.

13. Názor najvyššieho súdu, ktorý v dovolacom rozhodnutí uviedol, že námietky smerujúce k napádaniu postupu orgánov činných v trestnom konaní v štádiu prípravného konania sťažovateľ neuplatnil najneskôr v odvolacom konaní, a preto ich v súlade s § 371 ods. 4 Trestného poriadku nebolo možné použiť, je podľa sťažovateľa neakceptovateľný, pretože sa posúdenia postupu policajta domáhal podaniami na okresnom súde pred hlavným pojednávaním.

14. Ako ďalšiu námietku sťažovateľ predostrel tvrdenie, že ústnym prerušením sudkyne okresného súdu pri jeho obhajobe na hlavnom pojednávaní 4. októbra 2022 mu bola odňatá primeraná možnosť predniesť svoju záležitosť za podmienok, ktoré ho nestavajú do podstatne nevýhodnejšej situácie, než v ktorej je „odporca“.

15. Bez uvedenia bližších súvislostí sťažovateľ argumentuje, že celé trestné konanie bolo od začiatku postavené výlučne „na svedeckej výpovedi svedka zo 16. 02. 2021 neskôr obvineného [REDAKOVANÉ] a takýto dôkaz je nepoužiteľný v trestnom konaní, ako nezákonný dôkaz“.

16. Sťažovateľ zhrnul, že spomenuté úkony policajti vykonával v rozpore s ustanoveniami Trestného poriadku, dopustil sa tak procesných „vád“ v konaní, ktoré mali bezprostredný vplyv pre rozhodnutie, a tým došlo aj porušeniu k sťažovateľom namietaných práv podľa ústavy

a dohovoru. Okresný súd v konaní vedenom pod sp. zn. 7T/23/2022 uvedené pochybenia policajta neskúmal, resp. sa k navrhovaným dôkazom nevyjadril a v odôvodnení svojho rozhodnutia aplikoval iba svojvoľné tvrdenia, na ktorých založil meritórne rozhodnutie, ktoré poukazuje na nereálny dej incidentu, za ktorý bol sťažovateľ odsúdený. Rovnako krajský súd v odvolacom konaní nepreskúmal dostatočne správnosť postupu predchádzajúceho konania.

17. Ani najvyšší súd sa k už uvedeným skutočnostiam vo svojom uznesení nevyjadril. A aj keď mu tieto skutočnosti, ako sťažovateľ uviedol, neboli zo strany okresným súdom ustanoveného obhajcu predložené, napriek tomu dovolací súd nesprávne vyhodnotil jednak porušenie práva na obhajobu, nezákonnosť získania dôkazov proti sťažovateľovi i skutočnosť, že námietky smerujúce k postupu orgánov činných v trestnom konaní v štádiu prípravného konania neboli uplatnené najneskôr v odvolacom konaní.

18. K postupu obhajcu v dovolacom konaní sťažovateľ uviedol, že prvú poradu s ním nikdy nezrealizoval, dovolanie spísal sám, bez vedomia sťažovateľa a na jeho uvedené tvrdenia nereagoval, nepredložil dovolaciemu súdu a ani sa nevyjadril k vyjadreniu okresnej prokuratúry k podanému dovolaniu. Ustanovený obhajca ho oslovil len formou mailovej komunikácie, kde mu spísané dovolanie poslal a konštatoval, že sa k vyjadreniu okresnej prokuratúry vyjadrovať nebude. Tým bolo „oslabené“ jeho právo na obhajobu v dovolacom konaní, keďže si ustanovený obhajca nespĺnil svoje povinnosti, ktoré mu zákon o advokácii ukladá.

19. Sťažovateľ považuje za dostatočne preukázané, že z jeho strany boli uplatnené námietky smerujúce k napádaniu postupu orgánov činných v trestnom konaní v štádiu najneskôr v odvolacom konaní, pred ním aj mimo neho. Preto, ak okresný súd, krajský súd a najvyšší súd založili svoje rozhodnutia na dôkazoch, ktoré boli zabezpečené – získané – nezákonným spôsobom, je potrebné ich považovať za nedostatočne zdôvodnené, svojvoľné a neudržateľné. Z tohto dôvodu je potrebné napadnuté rozhodnutia vyhodnotiť ako právne nekonformné, porušujúce základné práva sťažovateľa podľa ústavy a dohovoru.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

20. Podstatou ústavnej sťažnosti je namietané porušenie základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a 2, čl. 47 ods. 1 a 3, čl. 48 ods. 2 a čl. 50 ods. 3 a 4 ústavy a práv podľa čl. 6 ods. 1, ods. 3 písm. b), c) a d) a čl. 7 ods. 1 dohovoru postupmi a rozhodnutiami okresného súdu, krajského súdu a najvyššieho súdu v označených konaniach, ako aj postupom orgánov činných v dotknutom trestnom konaní, ku ktorému malo dôjsť procesnými pochybeniami policajta v prípravnom konaní, ktorého postup bol v konečnom dôsledku akceptovaný konajúcimi všeobecnými súdmi na všetkých stupňoch konania.

21. Keďže sťažovateľ nie je zastúpený advokátom (§ 34 ods. 1 a § 43 ods. 3 zákona o ústavnom súde), ústavný súd prv, ako sa začal zaoberať podstatou ústavnej sťažnosti, skúmal, do akej miery nedostatok právneho zastúpenia bráni jej kvázimeritómemu prejednaniu. Napokon s prihliadnutím na žiadosť sťažovateľa o ustanovenie právneho zástupcu ústavný súd uplatnením materiálneho prístupu k ochrane ústavnosti, a tým aj k ochrane práv a slobôd fyzickej osoby, ktorá je neoddeliteľnou súčasťou jeho rozhodovacej činnosti (k tomu pozri aj II. US 51/2017, II. US

782/2014), vychádzajúc z obsahu ústavnej sťažnosti, napriek tomuto nedostatku k jej predbežnému posúdeniu pristúpil.

III.1. K namietanému porušeniu práv postupom orgánov činných v trestnom konaní a postupom a rozhodnutiami okresného súdu a krajského súdu:

22. V súvislosti s namietaným procesným postupom orgánov činných v trestnom konaní (zvlášť policajta) ústavný súd poukazuje na princíp subsidiarity zakotvený v čl. 127 ods. 1 ústavy, podľa ktorého môže ústavný súd konať o namietanom porušení sťažovateľových práv a vecne sa zaoberať jeho ústavnou sťažnosťou, iba ak sa sťažovateľ nemôže domáhať ochrany svojich práv pred iným súdom (príp. iným príslušným orgánom verejnej moci) prostredníctvom iných právnych prostriedkov, ktoré mu zákon na to poskytuje. Zmysel a účel uvedeného princípu subsidiarity spočíva v tom, že ochrana ústavnosti nie je a ani podľa povahy veci nemôže byť výlučne úlohou ústavného súdu, ale je úlohou všetkých orgánov verejnej moci v rámci im zverených kompetencií. Všeobecné sudy, ktoré v trestnom konaní sú povinné vykladať a aplikovať príslušné zákony na konkrétny prípad v súlade s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou podľa čl. 7 ods. 5 ústavy, sú primárne zodpovedné aj za dodržiavanie tých práv a základných slobôd, ktoré ústava alebo medzinárodná zmluva dotknutým právnickým osobám alebo fyzickým osobám zaručuje. Ústavný súd predstavuje v tejto súvislosti *ultima ratio* inštitucionálny mechanizmus, ktorý nasleduje až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popieranie princípu subsidiarity ochrany ústavnosti ústavným súdom podľa zásad uvedených v § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde (obdobne pozri sp. zn. III. ÚS 149/04, IV. ÚS 135/05, I. ÚS 480/2013, II. ÚS 137/2019). Rovnako by opačný záver znamenal popretie významu podústavného práva pri ochrane základných práv.

23. Ochrana ústavnosti nemôže byť splnená len prijatím ústavy a vytvorením ústavného súdu. Je predovšetkým úlohou podústavného práva aplikovaného orgánmi verejnej moci. Podústavné právo vytvára nielen orgány verejnej moci s ich osobitými právomocami, ale aj množstvo hmotnoprávnych a procesnoprávnych konštrukcií a inštitútov, ktorých súhrn vytvára právne prostriedky na ochranu základných práv (III. ÚS 531/2022).

24. V tejto súvislosti je zároveň potrebné uviesť, že trestné konanie je od svojho začiatku až po jeho koniec proces, v ktorom sa v rámci vykonávania jednotlivých úkonov a realizácie garancií pre ochranu práv a slobôd môžu zo strany orgánov činných v trestnom konaní a súdov naprávať, resp. korigovať aj jednotlivé pochybenia. Spravidla až po jeho skončení možno na ústavnom súde namietat pochybenia znamenajúce porušenie práv a slobôd označených v čl. 127 ods. 1 ústavy, ak tieto pochybenia neboli odstránené v priebehu samotného trestného konania (III. ÚS 3/02, III. ÚS 18/04, III. ÚS 75/05, IV. ÚS 76/05, IV. ÚS 197/08, I. ÚS 314/09). Pokiaľ by ústavný súd na túto skutočnosť neprihliadal, poprel by účel a zmysel opravných prostriedkov v trestnom konaní, ktorým je okrem iného aj náprava pochybení vo veci konajúcich orgánov verejnej moci (orgánov činných v trestnom konaní a súdov).

25. Procesný postup policajta v trestnom konaní pri realizácii vyšetrovacích úkonov podliehal v zmysle príslušnej právnej úpravy (§ 230 Trestného poriadku) prieskumnej právomoci prokurátora okresnej prokuratúry vykonávajúceho dozor nad dodržiavaním zákonnosti v danom konkrétnom prípravnom konaní. Možnosť iniciovať prípadné uplatnenie tejto právomoci dozorujúceho

prokurátora vo vzťahu k policajtovi zákon priznával aj samotnému sťažovateľovi skrz účinný právny prostriedok, ktorým bola žiadosť o preskúmanie postupu policajta podľa § 210 Trestného poriadku. Táto právomoc prokurátora, ktorá nepochybne slúži na ochranu základných práv obvinenej osoby (tu sťažovateľa), vylučuje v zmysle § 132 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) oprávnenia ústavného súdu preskúmať samotný postup policajta z hľadiska jeho zákonnosti.

26. Obdobný záver platí aj vo vzťahu k tej časti ústavnej sťažnosti, ktorá smeruje proti postupu (nielen) okresnej prokuratúry (ale aj nadriadených prokuratúr) ako ďalšieho vo veci konajúceho orgánu činného v trestnom konaní, keď úloha (povinnosť) reparácie prípadných zistených chýb prípravného konania a s tým spojeného porušenia základných práv sťažovateľa spočívala predovšetkým na neskôr konajúcich všeobecných súdoch.

27. Vo všeobecnosti možno uviesť, že platná právna úprava trestného konania umožňovala sťažovateľovi aj v ďalšom jeho štádiu (po podaní obžaloby) ako obžalovanému právne účinným spôsobom namietat porušenie základných práv a slobôd garantovaných ústavou vrátane ním označených práv (m. m. I. US 107/2022), ktorých sa podľa neho mali dopustiť orgány prípravného konania. Procesné záruky zabezpečujúce zákonnosť postupu orgánov činných v trestnom konaní a všeobecných súdov (prípadne ochranu pred jej porušením) totiž vyplývajú nielen z II. časti (predsúdne konanie) tretej hlavy prvého dielu (dozor prokurátora), ale aj z III. časti (súdne konanie) druhej hlavy (preskúmanie a predbežné prejednanie obžaloby), prípadne šiestej hlavy (odvolanie a konanie o ňom) alebo ôsmej hlavy (mimoriadne opravné prostriedky) Trestného poriadku (m. m. I. US 756/2016, I. US 619/2016, IV. US 612/2018).

28. Možné porušenie základného práva na inú právnu ochranu, ktoré patrí obvinenému v predsúdnom trestnom konaní (ako aj porušenie s dotknutým právom ostatných vecne súvisiacich základných práv), je v reťazci subsidiarity preskúmané (okrem samotného predsúdneho konania, kde je jeho garantom prokurátor) prostredníctvom korekčných procesných mechanizmov v súdnom konaní (teda využitím práva na súdnu ochranu), keď k uznaniu viny zo spáchania trestného činu môže dôjsť len súdom. Taká právomoc predchádza (s pre tento prípad nepodstatnými výnimkami) právomoci ústavného súdu. Ústavný súd totiž v trestnom konaní nenahrádza procesné postavenie prokurátora, sudcu pre prípravné konanie ani všeobecného súdu v trestnoprocesnej inštančnej postupnosti rozhodovania súdov (m. m. IV. ÚS 80/2022). Konštatované východiská sú pritom aktuálne aj vo vzťahu k ústavnému prieskumu zákonnosti vykonaného vyšetrenia v prípravnom konaní.

29. Keďže sťažovateľ mal aj po skončení prípravného konania k dispozícii účinné prostriedky nápravy, ktorými sa mohol priamo v konaní pred všeobecnými súdmi konajúcimi v jeho trestnej veci domôcť ochrany svojich práv porušených postupom policajta, ústavný súd rovnako nedisponuje právomocou preskúmať postup orgánov prokuratúry v tejto veci.

30. Dosiaľ uvedené sa analogicky vzťahuje aj na námietky porušenia základných práv sťažovateľa postupom a rozhodnutiami okresného súdu a krajského súdu.

31. Ak bol sťažovateľ presvedčený, že ani v štádiu konania pred súdom prvého stupňa mu nebola poskytnutá adekvátna ochrana proti nezákonnému postupu policajta, rozsudok okresného súdu

a postup jeho vydaniu predchádzajúci mohol a mal v záujme ochrany svojich základných práv napadnúť odvolaním podľa § 306 a nasl. Trestného poriadku (čo v konečnom dôsledku aj urobil), na základe ktorého bol v zmysle § 317 ods. 1 Trestného poriadku odvolací súd povinný preskúmať nielen zákonnosť a odôvodnenosť napadnutých výrokov rozsudku, proti ktorým odvolateľ podal odvolanie, ale aj správnosť postupu konania, ktoré im predchádzalo.

32. Z uvedeného opäť vyplýva, že právomoc odvolacieho súdu vo vzťahu k postupu a rozhodnutiu okresného súdu predchádza kompetencii ústavného súdu.

33. Z ústavnej sťažnosti jednoznačne vyplýva, že sťažovateľ hodnotí postup policajta pri vykonávaní vyšetrovacích úkonov za rozporný s ustanoveniami Trestného poriadku, z čoho odvodzuje nezákonnosť získania dôkazov z takto policajtom zabezpečených dôkazných prostriedkov.

34. Podľa § 368 ods. 1 Trestného poriadku dovolanie možno podať proti právoplatnému rozhodnutiu súdu, ktorým bol porušený zákon, alebo ak boli porušené ustanovenia o konaní, ktoré mu predchádzalo, ak je toto porušenie dôvodom dovolania podľa § 371 Trestného poriadku. Podľa § 371 ods. 1 písm. g) Trestného poriadku dovolanie možno podať, ak rozhodnutie je založené na dôkazoch, ktoré neboli súdom vykonané zákonným spôsobom.

35. Citované ustanovenia jednoznačne svedčia o tom, že aj proti odvolaciemu súdu mal sťažovateľ k dispozícii mimoriadny opravný prostriedok – dovolanie, ktorý takisto využil.

36. Aj keď dovolanie sťažovateľa bolo uznesením najvyššieho súdu odmietnuté podľa § 382 písm. c) Trestného poriadku, t. j. na neverejnom zasadnutí, bez preskúmania veci, keďže bolo zrejmé, že nie sú splnené dôvody dovolania podľa § 371 Trestného poriadku, podľa názoru ústavného súdu sa dovolací súd ochrane základných práv sťažovateľa venoval v takej miere, ktorá splnila všetky atribúty pre naplnenie podstaty, účelu a významu princípu subsidiarity zakotveného v čl. 127 ods. 1 *in fine* ústavy, a teda v takom rozsahu, pre ktorý bolo možné prijať záver, že aj v súvislosti s touto časťou sťažnosti existuje dôvod na jej odmietnutie pre nedostatok právomoci ústavného súdu na jej prerokovanie.

37. S prihliadnutím na všetky dosiaľ uvedené zistenia ústavný súd ústavnú sťažnosť v časti namietaného porušenia označených základných práv sťažovateľa postupmi a rozhodnutiami orgánov činných v trestnom konaní, okresného súdu a krajského súdu odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona o ústavnom súde pre nedostatok svojej právomoci na jej prerokovanie.

III.2. K namietanému porušeniu práv postupom a rozhodnutím najvyššieho súdu:

38. Ústavný súd v súlade so svojou konštantnou judikatúrou zdôrazňuje, že v zásade nie je oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory príslušného orgánu verejnej moci, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmať, či v konaní pred orgánmi verejnej moci bol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu príslušný orgán verejnej moci vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách (porov. I. ÚS 17/01, II. ÚS 137/08, III. ÚS 328/08, IV. ÚS 11/2010). Ústavný súd teda nie je prieskumným súdom a úlohou ústavného súdu nie je suplovať orgány verejnej moci, ktorým prislúcha interpretácia

zákonov v rámci ich právnym poriadkom upravenej pôsobnosti a právomoci. Z ústavného postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmať len také rozhodnutia orgánov verejnej moci, prostredníctvom ktorých došlo k porušeniu základného práva alebo slobody, resp. také, kde k porušeniu základného práva alebo slobody došlo v konaní, ktoré vydaniu samotného rozhodnutia predchádzalo. Skutkové a právne závery príslušného orgánu verejnej moci môžu byť teda predmetom kontroly vtedy, ak by tieto boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (porov. I. ÚS 12/05, II. ÚS 410/06, III. ÚS 119/03, IV. ÚS 238/07).

39. Ústavný súd zdôrazňuje, že pri posúdení v ústavnej sťažnosti namietaného rozhodnutia najvyššieho súdu nebolo jeho úlohou preskúmať správnosť skutkových a právnych záverov, o ktoré konajúci súd oprel svoje rozhodnutie. Úloha ústavného súdu sa v danom prípade obmedzila na posúdenie otázky, či sa najvyšší súd s právne relevantnou argumentáciou sťažovateľa (prezentovanou v dovolaní) vysporiadal adekvátne a preskúmateľne a či výklad konajúcim súdom aplikovaných právnych noriem neodporuje ich podstate a zmyslu, teda či je označené uznesenie najvyššieho súdu ústavnoprávne akceptovateľné.

40. Ústavný súd v medziach svojich právomocí vykonal prieskum dôvodov rozhodnutia najvyššieho súdu, aby posúdil zlučiteľnosť jeho obsahu s limitmi sťažovateľom namietaných práv zaručených mu ústavou a dohovorom, a teda posudzoval kvalitu odôvodnenia namietaného uznesenia dovolacieho súdu a súčasne ústavnú súladnosť interpretácie právnej úpravy, ktorú konajúci súd vo veci sťažovateľa aplikoval, inými slovami, ústavnú udržateľnosť napadnutého rozhodnutia.

41. Zároveň je potrebné pripomenúť, že z už spomínaného princípu subsidiarity limitujúceho vzťah ústavného súdu ku všeobecným súdom okrem iného vyplýva, že v prípade konania pred všeobecnými súdmi musí sťažovateľ ochranu svojich základných práv a slobôd vrátane argumentácie s tým spojenou uplatniť najskôr v tomto konaní a až následne v konaní pred ústavným súdom. Pokiaľ sťažovateľ v rámci ochrany svojich základných práv a slobôd uplatní v konaní pred ústavným súdom argumentáciu, ktorú mohol predniesť, avšak nepredniesol v konaní pred všeobecnými súdmi, ústavný súd na jej posúdenie nemá právomoc (III. ÚS 90/03, III. ÚS 135/03, III. ÚS 201/04).

42. Ústavný súd teda v prvom rade pristúpil k zisťovaniu, či námietky o nezákonnosti dôkazov získaných, podľa názoru sťažovateľa protiprávnym postupom policajta uplatnil priamo v dovolaní pred najvyšším súdom.

43. Zo sťažovateľom k ústavnej sťažnosti pripojených príloh (najmä zo samotného dovolania) vyplýva, že pred najvyšším súdom v súvislosti s postupom policajta namietať pochybenie spočívajúce v nepredvolaní ho na výsluch, čo sa týka majetkových pomerov, vykonaný 28. mája 2021 na základe pokynu okresnej prokuratúry (opatrenie č. k. 3Pv34/21/6609-9 z 20. mája 2021) a že tento úkon bol realizovaný pri preštudovaní spisu (na ktoré bol riadne predvolaný). Sťažovateľ tiež uviedol, že na procesnom úkone, o ktorom je vyhotovený záznam o preštudovaní spisu z 23. mája 2022, sa nezúčastnil z dôvodu, že mu o tomto nebolo doručené žiadne upovedomenie. Napokon v dovolaní namietať, že o vrátení veci policajtovi opatrením okresnej prokuratúry č. k. 3Pv 34/21/6601-18 zo 6. septembra 2021 nebol v rozpore s § 230 ods. 3 Trestného poriadku upovedomený zo strany okresnej prokuratúry.

44. Z tejto rekapitulácie je zrejmé, že zvyšné námietky predostreté v ústavnej sťažnosti sťažovateľ v dovolacom konaní nepredniesol a nevytvoril tak procesný priestor najvyššiemu súdu, aby prípadné pochybenie policajta pri zabezpečovaní dôkazných prostriedkov v prípravnom konaní preskúmal a v prípade zistenia nezákonného postupu tohto orgánu činného v trestnom konaní urobil podľa potreby opatrenia na ich nápravu, ak by uplatneniu právomoci dovolacieho súdu nebránilo nespĺnenie iných zákonom vyžadovaných požiadaviek zo strany sťažovateľa.

45. Okolnosť, že sťažovateľ naozaj v plnom rozsahu neatakoval postup policajta pred dovolacím súdom tak, ako to učinil v konaní pred súdom ústavným potvrdzuje aj on sám, keď v ústavnej sťažnosti kritizoval postup jemu v dovolacom konaní ustanoveného obhajcu za neuvedenie všetkých relevantných skutočností týkajúcich sa chýb policajta priamo v dovolaní. Jemu samému však bol obsah podaného dovolania známy, keďže ho o tomto obhajca mailom informoval (body 17 a 18 odôvodnenia tohto rozhodnutia). Ústavný súd tak nezistil žiadnu významnú prekážku, ktorá by reálne bránila sťažovateľovi uplatniť ochranu svojich práv v plnej miere priamo pred konajúcim všeobecným súdom.

46. Za takejto situácie neprichádzala do úvahy intervencia ústavného súdu do rozhodovania a rozhodnutia najvyššieho súdu v tejto časti, a to vzhľadom na princíp subsidiarity tak, ako bol ozrejmeneý v bode 41 odôvodnenia tohto rozhodnutia.

47. Pokiaľ išlo o sťažovateľom v dovolacom konaní uplatnené námietky smerujúce k napádaniu postupu orgánov činných v trestnom konaní v štádiu prípravného konania, najvyšší súd na tieto reagoval jednak poukazom na vecne a právne správnu argumentáciu okresnej prokuratúry obsiahnutú v jej vyjadrení k dovolaniu, ale najmä na skutočnosť, že tieto námietky neboli uplatnené najneskôr v odvolacom konaní, a preto ich v súlade s § 371 ods. 4 Trestného poriadku nebolo možné použiť.

48. Okresná prokuratúra vo svojom vyjadrení k podanému dovolaniu uviedla, že jej opatrenie vydané 6. septembra 2021 bolo vydané po preverke vyšetrovacieho spisu s tým, že podľa § 230 ods. 2 písm. a) Trestného poriadku bol pokynom usmernený postup policajta. Nešlo tak o vrátenie veci podľa § 230 ods. 2 písm. d) Trestného poriadku, a takýto pokyn sa obvinenému nedoručuje. V súvislosti s tvrdením sťažovateľa, že o termíne preštudovania spisu 23. mája 2022 nebol upovedomený, okresná prokuratúra zotrvala na názore, že na tento úkon bol predvolaný zákonným spôsobom.

49. Reakciu dovolacieho súdu na podané dovolanie nemožno podľa názoru ústavného súdu hodnotiť ako ústavne nekonformnú. Práve naopak, najvyšší súd skúmal, či predmetné námietky boli sťažovateľom uplatnené pred súdmi nižších stupňov a po zistení, že to tak nebolo, dovolanie (aj v tejto časti) odmietol, aplikujúc pritom príslušné zákonné ustanovenie, konkrétne § 371 ods. 4 Trestného poriadku, ktorého interpretácia konajúcim súdom zodpovedá jeho zneniu, zmyslu aj účelu.

50. Navyše, o riadnom neuplatnení námietok v odvolacom konaní svedčí aj sťažovateľom v dovolaní uvedená námietka, že odvolací súd dostatočne nepreskúmal zákonnosť, odôvodnenosť a správnosť postupu konania, ktoré mu predchádzalo, keďže je evidentné, že „zo strany prokuratúry došlo k porušeniu § 230 ods. 2 písm. d) Trestného poriadku“ a za nesprávny považoval

postup odvolacieho súdu, „*keď neprihliadol na chyby, ktoré neboli v podanom odvolaní vytykané*“, keďže tieto závažné pochybenia naplňajú dovolací dôvod.

51. V zmysle judikatúry ústavného súdu základné právo na súdnu a inú právnu ochranu zaručené v čl. 46 ods. 1 ústavy všeobecný súd nemôže porušiť, ak koná vo veci v súlade s procesnoprávnymi predpismi vťahujúcimi sa na konkrétne konanie (napr. II. ÚS 181/06). Teda ak orgán štátu aplikuje platný právny predpis, jeho účinky (dôsledky) použitia nemožno považovať za porušenie základného práva alebo slobody (II. ÚS 81/00, II. ÚS 63/03). V danej veci to tak bolo.

52. Sťažovateľom ústavnému súdu predložené dôkazy (podania realizované v trestnom konaní), ktorými sa snažil preukázať opak najvyšším súdom prijatého záveru v tejto otázke, t. j. že tieto námietky v predchádzajúcom konaní uplatnil, jeho tvrdenie nepodporujú. V konaní pred odvolacím súdom použil námietky všeobecného charakteru v zmysle: „*je nutné zdôrazniť že orgány činné v Trestnom konaní porušili mnohé ustanovenia Trestného poriadku a Trestného zákona, ktoré porušili základné zásady Trestného konania*“, na ktoré nemohol legitímne očakávať podrobnú odpoveď v zmysle ním aktuálne požadovaného rozsahu. Pokiaľ išlo o podanie okresnému súdu označené ako „*Návrh na odmietnutie žaloby podanej dňa 17. 06. 2022, podľa § 371 ods. 1 trestného poriadku*“ z 21. júna 2022, je potrebné uviesť jednak to, že ani toto neobsahovalo všetky sťažovateľom v ústavnej sťažnosti prezentované pochybenia policajta, a jednak to, že v tejto súvislosti postup okresného súdu, ak bol sťažovateľ toho názoru, že tento nereagoval na všetky jeho podnety uplatnené v prvostupňovom konaní, nenapadol v odvolacom konaní. Práve nevyužitie primeranej ochrany svojich práv v konaniach nadriadených inšancií bolo z hľadiska požadovanej ochrany základných práv podstatné pre rozhodnutie ústavného súdu.

53. O zjavnej neopodstatnenosti ústavnej sťažnosti možno hovoriť vtedy, keď namietaným postupom alebo namietaným rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok príčinnej súvislosti medzi označeným postupom alebo rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci a základným právom alebo slobodou, ktorých porušenie sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú ústavnú sťažnosť preto možno považovať takú, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, realnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (m. m. III. ÚS 144/2016, II. ÚS 59/2019).

54. V zmysle všetkých dosiaľ uvedených skutočností ústavný súd dospel k názoru, že nemožno prisvedčiť námietkam sťažovateľa o porušení jeho označených základných práv postupom najvyššieho súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 5 Tdo 49/2023 a jeho uznesením zo 14. augusta 2023. V nadväznosti na uvedené ústavnú sťažnosť v tejto časti odmietol z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

III.3. K namietanému porušeniu práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy:

55. Ústavný súd pri rozhodovaní o ústavných sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez

zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím (m. m. IV. ÚS 221/04).

56. Jednou zo základných pojmových náležitostí sťažnosti podľa čl. 127 ústavy je to, že musí smerovať proti aktuálnemu a trvajúcemu zásahu orgánov verejnej moci do základných práv sťažovateľa. Uvedený názor vychádza zo skutočnosti, že táto sťažnosť zohráva aj významnú preventívnu funkciu, a to ako účinný prostriedok na to, aby sa predišlo zásahu do základných práv, a v prípade, že už k zásahu došlo, aby sa v porušovaní týchto práv ďalej nepokračovalo (napr. IV. ÚS 104/03, IV. ÚS 73/05).

57. Ústavný súd s ohľadom na podstatu a cieľ základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov, ktorým je odstránenie stavu právnej neistoty, zásadne poskytuje ochranu tomuto základnému právu len vtedy, ak bola na ústavnom súde uplatnená v čase, keď namietané porušenie tohto práva ešte mohlo trvať (napr. I. ÚS 22/01, I. ÚS 77/02, I. ÚS 116/02). Ak v čase doručenia ústavnej sťažnosti ústavnému súdu už nemôže dochádzať k namietanému porušovaniu označeného práva, ústavný súd ústavnú sťažnosť odmietne ako zjavne neopodstatnenú, pretože konanie o takej sťažnosti pred ústavným súdom už nie je spôsobilé naplniť účel ochrany, ktorý ústavný súd poskytuje vo vzťahu k základnému právu na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právu podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (m. m. I. ÚS 6/03). Uvedený právny názor ústavného súdu je akceptovaný aj judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva (pozri Miroslav Mazurek proti Slovenskej republike, rozhodnutie o sťažnosti č. 16970/05 z 3. 3. 2009).

58. Prípravné konanie, v rámci ktorého malo podľa sťažovateľa dôjsť k zbytočným prietáhom, bolo skončené podaním obžaloby okresnému súdu okresnou prokuratúrou, ku ktorému podľa udania sťažovateľa došlo 17. júna 2022 a samotné trestné konanie ako celok bolo skončené 14. augusta 2023 vydaním dovolacieho rozhodnutia. Ústavná sťažnosť sťažovateľa bola ústavnému súdu doručená 21. septembra 2023, teda v čase, keď stav právnej neistoty sťažovateľa už bol odstránený.

59. Ústavná sťažnosť je preto v časti namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru zjavne neopodstatnenou a z toho dôvodu ju bolo potrebné odmietnuť podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

60. Nad rámec uvedeného ústavný súd poukazuje na svoju judikatúru súvisiacu s namietaným porušením základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov, v ktorej opakovane konštatuje, že nie každý zistený prietáh v konaní orgánu verejnej moci má nevyhnutne za následok porušenie tohto základného práva (I. ÚS 46/01, I. ÚS 66/02, I. ÚS 61/03, III. ÚS 372/09). V prípade, keď ústavný súd pri predbežnom prerokovaní zistí, že namietaný postup všeobecného súdu (alebo iného orgánu verejnej moci) sa nevyznačuje takými významnými prietáhmi, ktoré by bolo možné kvalifikovať ako zbytočné prietahy v zmysle čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavnú sťažnosť spravidla odmieta ako zjavne neopodstatnenú (napr. IV. ÚS 221/05, III. ÚS 126/2010, I. ÚS 96/2011).

61. Pojem „zbytočné prietahy“ obsiahnutý v čl. 48 ods. 2 ústavy je pojem autonómny, ktorý nemožno vykladať a aplikovať len s ohľadom na v zákone ustanovené lehoty na vykonanie tohto ktorého úkonu sudcu alebo iného štátneho orgánu. S ohľadom na konkrétne okolnosti veci sa totiž ani v týchto prípadoch postup dotknutého štátneho orgánu nemusí vyznačovať takými významnými prietahmi, ktoré by bolo možné kvalifikovať ako „zbytočné prietahy“ v zmysle čl. 48 ods. 2 ústavy [I. ÚS 63/00 (ZNaU 21/01), II. ÚS 199/021. ÚS 38/04, II. ÚS 24/04, IV. ÚS 290/04, III. ÚS 372/06, I. ÚS 266/2021 (ZNaU 88/2021, I. ÚS 531/2023).

62. Posúdiac postup okresnej prokuratúry v súvislosti s opakovaným pokynom zo 6. septembra 2021 na zistenie majetkových pomerov sťažovateľa, ústavný súd konštatuje, že tento za žiadnych okolností nesignalizuje takú nesústrednú činnosť, ktorá by akokoľvek významne prispela k celkovej dĺžke prípravného konania, a teda sama osebe nemá takú ústavnoprávne relevantnú intenzitu, ktorá by si vyžadovala prijatie ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie.

63. Aj pre tento prípad platí záver o zjavnej neopodstatnenosti ústavnej sťažnosti v tejto časti.

IV.

K žiadosti o ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom

64. Ústavný súd môže podľa § 37 ods. 1 zákona o ústavnom súde navrhovateľovi v konaní pred ústavným súdom ustanoviť právneho zástupcu, ak taká osoba o to požiada, ak to odôvodňujú jej majetkové pomery a nejde o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti. Ak hoci len jeden z týchto predpokladov nie je splnený, nemožno právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom ustanoviť (I. ÚS 333/2020). V prípade ústavnej sťažnosti, pri ktorej je daný dôvod na jej odmietnutie, ide o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti. Preto neboli splnené podmienky na ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom a ústavný súd tak žiadosti sťažovateľa podľa § 37 ods. 1 zákona o ústavnom súde vyhovel.

65. Pretože ústavná sťažnosť sťažovateľa bola ako celok odmietnutá, bolo bez právneho významu zaoberať sa jeho ďalšími požiadavkami uvedenými v návrhu na rozhodnutie, rozhodovanie o ktorých je podmienené vyslovením porušenia základného práva alebo slobody, k čomu v tomto prípade nedošlo.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 27. júna 2024

Miloš Maďar
predseda senátu